

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДЕРЖАВИ

©2019 ЖУК І. І.

УДК 336.012

Жук І. І. Трансформація фіскальної політики та її вплив на економічний потенціал держави

Метою статті є виокремлення аспектів та виявлення негативних чинників, які безпосередньо впливають на формування та реалізацію фіскальної політики України. Фіскальна політика держави є важливим сутнісним компонентом державного регулювання економіки. У статті проаналізовано та виокремлено, що заходи фіскальної політики повинні визначатися певною поставленою метою (боротьбою з інфляцією, стабілізацією економіки, забезпеченням економічного зростання). Зазначено, що саме держава регулює сукупний попит і реальний національний дохід за допомогою державних витрат, трансфертних виплат і оподаткування. Доведено, що зниження ставок податків та реформування податкового законодавства згідно з європейськими стандартами сприятиме поживленню підприємницької активності та в підсумку не зменшить, а, навпаки, збільшить податкові надходження в бюджет. У сучасних умовах без урахування наведених особливостей неможливо ефективно трансформувати фіскальну політику та отримати високий результат її реалізації.

Ключові слова: фіскальна політика, трансформація фіскальної політики, формування фіскальної політики, реалізація фіскальної політики, доходи державного бюджету, витрати державного бюджету, потенціал держави.

Бібл.: 11.

Жук Інна Іванівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської та страхової справи, Міжрегіональна Академія управління персоналом (вул. Фрометівська, 2, Київ, 03039, Україна)

E-mail: Zhuk_Inna@i.ua

УДК 336.012

UDC 336.012

Жук И. И. Трансформация фискальной политики и её влияние на экономический потенциал государства

Целью статьи является выделение аспектов и выявление негативных факторов, которые непосредственно влияют на формирование и реализацию фискальной политики Украины. Фискальная политика государства является важным сущностным компонентом государственного регулирования экономики. В статье проанализировано и выделено, что меры фискальной политики должны определяться определенной поставленной целью (борьбой с инфляцией, стабилизацией экономики, обеспечением экономического роста). Отмечено, что именно государство регулирует совокупный спрос и реальный национальный доход с помощью государственных расходов, трансфертных выплат и налогообложения. Доказано, что снижение ставок налогов и реформирование налогового законодательства согласно европейским стандартам будет способствовать оживлению предпринимательской активности и в итоге не снизит, а наоборот, увеличит налоговые поступления в бюджет. В современных условиях без учета приведенных особенностей невозможно эффективно трансформировать фискальную политику и получить высокий результат её реализации.

Ключевые слова: фискальная политика, трансформация фискальной политики, формирование фискальной политики, реализация фискальной политики, доходы государственного бюджета, расходы государственного бюджета, потенциал государства.

Библ.: 11.

Жук Инна Ивановна – кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов, банковского и страхового дела, Межрегиональная Академия управления персоналом (ул. Фрометовская, 2, Киев, 03039, Украина)

E-mail: Zhuk_Inna@i.ua

Zhuk I. I. Transforming the Fiscal Policy and Its Impact on the Economic Potential of the State

The article is aimed at allocating the aspects and identifying the negative factors that directly impact the formation and implementation of the fiscal policy of Ukraine. Fiscal policy of the State is an important essential component of the State regulation of the economy. The article analyzes and allocates that measures of fiscal policy should be determined by a certain goal (fight against inflation, stabilization of the economy, ensuring the economic growth). It is specified that it is the State that regulates the aggregate demand and the real national income through the State expenditures, transfer payments and taxation. It is proved that reduction of tax rates and reforming of tax legislation according to the European standards will help to revive entrepreneurial activity and in the end will not reduce, but on the contrary, increase tax revenues to the State budget. In modern conditions, without taking into view the given features, it is impossible to efficiently transform fiscal policy and obtain a high result of its implementation.

Keywords: fiscal policy, transformation of fiscal policy, formation of fiscal policy, implementation of fiscal policy, the State budget revenues, the State budget expenditures, the State potential.

Bibl.: 11.

Zhuk Inna I. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Interregional Academy of Personnel Management (2 Frometivska Str., Kyiv, 03039, Ukraine)

E-mail: Zhuk_Inna@i.ua

Державна фіскальна політика на будь-якому етапі розвитку суспільства відіграє важливу роль, особливо в умовах економіко-соціальної нестабільності країни. Реформи, що здійснюються в Україні, є наслідком курсу держави на євроінтеграцію. Соціальні та економічні зміни потребують зміцнення економічної ситуації та підвищення рівня довіри суспільства до урядових програмних рішень і потребують їх підтримки. За таких умов постає надзвичайно актуальним питання щодо правильності спрямування фіскальної політики держави та вияв-

лення зовнішніх чинників впливу на спроможність влади підлаштовувати її, з огляду на процеси та дії, які відбуваються в Україні.

Аналіз останніх досліджень вказує на те, що дана проблематика широко розглядається та знайшла своє відображення у працях багатьох учених: В. Андрущенко, О. Василика, В. Вишневського, Т. Єфименко, А. Крисоватого, В. Кравченка, М. Кучерявенко, Л. Лисяк, Н. Литвин, І. Лютого, П. Мельника, О. Музиченко, А. Мярковського, В. Опаріна, Ю. Пасічника, А. Соколовської, В. Суторміної, В. Федосова,

О. Федотова, І. Чугунова та інших. Проте особливості трансформації фіскальної політики крізь призму сучасних викликів державного розвитку потребують подальшого дослідження.

Метою статті є виокремлення аспектів та виявлення негативних чинників, які безпосередньо впливають на формування та реалізацію фіскальної політики України.

Фіскальна політика держави є важливим сутнісним компонентом державного регулювання економіки. На думку Дж. Кейнса та представників неокласичного напрямку в економічній теорії, саме внаслідок фіскальної політики держава здійснює основні функції з регулювання головних макро-економічних процесів та явищ ринкової економіки.

Фіскальна політика – це заходи уряду, спрямовані на забезпечення повної зайнятості та виробництво неінфляційного ВВП шляхом зміни державних видатків, системи оподаткування та підходів до формування державного бюджету в цілому [5]. Це дії уряду, спрямовані на формування оптимального обсягу та структури державних витрат для забезпечення належного рівня зайнятості, обмеження і запобігання інфляції та інших негативних економічних явищ.

Цій політиці властиві такі функції:

- ★ вплив на стан господарської кон'юнктури;
- ★ перерозподіл національного доходу;
- ★ нагромадження необхідних ресурсів для фінансування соціальних програм;
- ★ стимулювання економічного зростання;
- ★ підтримка високого рівня зайнятості.

Під час розроблення стратегії фіскальної політики України необхідно не лише планувати конкретні заходи, але й враховувати ті перепони, які можуть проявитися на ниві її реалізації. Одним із таких негативних проявів є нерівномірний розподіл фінансових ресурсів через інститути держави, адже держава відіграє ключову роль у створенні суспільного багатства, на яке мають право всі учасники суспільних відносин.

З метою забезпечення справедливого перерозподілу ресурсів, створених суспільством, держава, використовуючи примус як умову згоди платників податків із чинною системою перерозподілу ресурсів та виконання ними законів, несе відповідальність перед платниками податків за результати своєї соціально-економічної діяльності [2].

Іншим проявом недосконалості формування державної фіскальної політики є висока ймовірність досягнення результатів, відмінних від поставлених, – держава має історичну тенденцію до розширення, особливо у сфері видатків, у зв'язку зі специфікою зростання потреби узагальнення суспільного виробництва, що провокує зростання транзакційних витрат, пов'язаних зі збиранням та обробленням інформації, здійсненням контролю та моніторингу економічної ситуації. Зростання витрат створює підстави

для відхилення від тих завдань, які було поставлено, та тих, які було фактично реалізовано. Також можлива невідповідність доходів та видатків бюджетної системи, адже ступінь жорсткості бюджетних обмежень для держави далекий від абсолютного, тобто бюджетні обмеження для держави є «м'якими» у зв'язку з тим, що державу, як систему, майже неможливо визнати повним банкрутом [10]. Водночас на певних етапах економічного циклу дефіцит державного бюджету може відігравати позитивну стимулюючу роль у суспільному розвитку [10].

Однією з головних особливостей у реалізації фіскальної політики є відсутність юридично закріплених критеріїв визначення ефективності економічної діяльності держави – за відсутності чітких критеріїв оцінювання ефективності діяльності держави державні структури вигадують власно розроблені стандарти. Тобто діяльність держави дуже часто оцінюють за тими критеріями, які задає сама держава, наприклад зростання бюджетних надходжень. Крім того, наявність політичного циклу суттєво коректує критерії діяльності держави залежно від фази циклу, де найважливішу роль відіграє не економічна, а політична доцільність дій [3]. Наявна чітко унормована система показників ефективності діяльності окремих інститутів держави, а також ефективності (як економічної, так і соціально-політичної) використання ними фінансових ресурсів, які витрачає держава на їх функціонування та виконання ними поставлених завдань.

Беручи до уваги окреслені можливі негативні явища у процесі формування та впровадження фіскальної політики держави, доцільно здійснити модернізацію державних фінансів таким чином, щоб мінімізувати «провали» та перемістити їх під контроль суспільних і державних інституцій. Формуючи фіскальну політику, держава має додержуватися балансу між оптимальним обсягом надходжень, необхідних для повноцінного виконання державою своїх функцій, та фінансовими потребами реального сектора, тобто сприяти здійсненню не лише простого, але й розширеного відтворення, яке дасть змогу українському суспільству відповідати основним світовим тенденціям та стандартам. Тому обидва складники фіскальної політики держави (політика державних доходів та політика державних витрат) мають забезпечувати такий розвиток економіки, за якого можливе створення необхідних фінансових умов для соціально-економічної стабільності та розвитку держави в цілому та її окремих складових, збереження цілісності та єдності фінансової системи, успішного протистояння внутрішнім та зовнішнім загрозам України та її суб'єктам.

При цьому необхідно враховувати, що кризовий стан держави та економіки, загальні помилки у фіскальній політиці та загальна слабкість системи державного управління неминуче призводять до кризи

системи податкових надходжень, перетворюючи її на реальну або потенційну загрозу державі та органам влади, позбавляючи їх фінансових ресурсів. Крім того, реальну загрозу становить збереження високого рівня сукупного податкового навантаження на реальний сектор економіки та відсутність тенденції до розвитку виробничого потенціалу з метою його виходу на якісно новий рівень науково-технічного забезпечення [10].

Ще одна проблема – недостатня підтримка реального сектора економіки, від якого в бюджет спрямовується найбільший обсяг надходжень, що зумовляє його високу роль у забезпеченні сталого розвитку економічної системи держави. Проте сьогодні фінансування реального сектора відбувається за залишковим принципом [10].

Удосконалення фіскальної політики України в сучасних умовах має бути спрямоване на побудову сучасної конкурентоспроможної соціально орієнтованої ринкової економіки, інтегрованої до ЄС; реалізацію модернізаційного проекту економіки знань за умови збільшення сукупних податкових надходжень до всіх рівнів бюджетів та державних цільових фондів; проведення збалансованої бюджетної політики на середньострокову перспективу [2], що можливе лише за умови реалізації виваженої державної фіскальної політики, спрямованої на досягнення балансу інтересів держави та платників податків. При цьому необхідно проводити «червону лінію» лібералізації оподаткування з метою попередження відтоку капіталу та кваліфікованих спеціалістів, чого сьогодні не спостерігається.

Слід також пам'ятати, що реальною загрозою національній безпеці держави є недостатньо реалістичний підхід до планування та прогнозування виконання дохідної частини бюджету. Зокрема, у бюджеті на 2017 р. були заплановані надходження за рахунок непрямих податків майже 50% від обсягу запланованого сукупного доходу [1], але, на думку фахівців, це були занадто оптимістичні сподівання, які нівелюють стримуючу функцію податків на користь їх фіскальної функції [8] і які не справилися. Такий підхід навряд чи сприятиме підвищенню активності економічної діяльності та покращенню інвестиційної привабливості національної економіки.

3-поміж іншого на реальний обсяг надходжень надзвичайно негативно впливає приховування економічної діяльності від держави та ухилення від оподаткування, що призводить до значного скорочення дохідної частини бюджету та є причиною недофінансування соціальних програм і державних інститутів регулювання економіки. Це також погіршує фінансовий стан підприємств реального сектора, позбавляючи їх обігового капіталу та провокуючи до використання екстремальних, а інколи й протиправних, стратегій виживання. При цьому виникає ланцюговий

ефект: ухилення від оподаткування одних суб'єктів призводить до збільшення податкового навантаження на інші суб'єкти, що стимулює подальше приховування доходів від оподаткування. Такий ланцюг нескінченний до того часу, поки держава не впорається з корупційними ризиками в розподілі бюджетних ресурсів, незаконним лобюванням інтересів окремих конгломератів та несправедливим перерозподілом економічних можливостей внаслідок незаконного надання пільг, ліцензій, квот тощо. Тому, визначаючи напрями трансформації фіскальної політики, дуже важливо зосередити увагу на напрямках використання бюджетних коштів [9].

Слід погодитись, що дуже часто під гаслом боротьби з кризою фінансуються програми, які мають або досить віддалений зв'язок, або ж взагалі не пов'язані зі стимулюванням економіки (наприклад, видатки, що фінансуються зі Стабілізаційного фонду) [6, с. 85].

Отже, сьогодні для України набуло нагальної актуальності питання розроблення дієвих фіскальних правил і закономірностей, які б надавали можливість уряду як проводити активну фіскальну політику, так і стримували надмірні державні видатки, зумовлені політичними аспектами. Водночас найнеобхіднішим є поглиблення уніфікації національної податкової системи з податковими системами держав – членів ЄС за складом, структурою та механізмом справляння основних податків.

Зазначений підхід приведе до наближення законодавства України до законодавства провідних країн світу, що розширить кордони та бажання щодо співпраці іноземних партнерів із національним товаровиробником [10]. Для цього доцільно взяти до уваги узагальнені позитивні тенденції країн ЄС, зокрема:

- ✦ переважання у структурі податкової системи непрямих податків, що вважається сприятливішим для економічного зростання, ніж податкова система, що більшою мірою ґрунтується на прямих податках;
- ✦ перенесення податкового навантаження з мобільних факторів виробництва (наприклад, праці) на природні ресурси (що має компенсувати втрати бюджету від зниження рівня оподаткування доходів від праці та доходів від капіталу);
- ✦ відмова від спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва на користь інших форм їх державної підтримки (звільнення деяких видів підприємств від необхідності ведення звітності про результати господарської діяльності та запровадження спрощеної системи бухгалтерського обліку і звітності);
- ✦ запровадження спеціальних режимів оподаткування ПДВ деяких типів підприємств

(наприклад, фермерських господарств і сільськогосподарських кооперативів) [9].

Сьогодні в Україні реалізується програма реформування державних фінансів, яка сформована з урахуванням досвіду країн – членів ЄС. Зазначена програма спрямована на забезпечення стійкості державних фінансів України. Головним напрямом зазначених перетворень визначено проведення фіскальної консолідації, метою якої окреслено скорочення дефіциту сектора державних фінансів та зниження темпів зростання державного боргу. В межах програми реформування державних фінансів передбачено різноманітні заходи зі стабілізації державного бюджету, фінансового сектора, реформування податкової системи, забезпечення оптимізації обсягів та поліпшення структури державних витрат, міжбюджетних відносин, підвищення ефективності використання державних ресурсів [7, с. 11].

У сучасних умовах найбільшої актуальності набувають питання поліпшення бізнес-клімату та створення сприятливих умов для іноземних інвесторів, розвитку фондового ринку та ринку фінансових послуг, кредитування реального сектора економіки, підвищення обсягів державної підтримки малого й середнього бізнесу. Водночас привертає увагу, що проблеми, які потребували першочергового розв'язання задля стабілізації державного бюджету декілька років тому, зокрема високий рівень перерозподілу ВВП через державний бюджет і позабюджетні фонди, що не сприяє зниженню великого фіскального навантаження на бізнес; нарощення прямого й гарантованого державного боргу; значні обсяги квазіфіскальних операцій, що проводяться підприємствами реального сектора [4, с. 28], є актуальними й сьогодні.

Як тоді, так і нині для досягнення зазначеного доцільно посилити фіскальну дисципліну, підвищити ефективність капітальних видатків та прозорість державних фінансів, поліпшити управління державним боргом, запровадити середньострокове бюджетне планування, запровадити реформи в енергетиці, інфраструктурних секторах, сферах податкової й соціальної політики, вдосконалити фінансовий менеджмент державних підприємств тощо [10].

Водночас реалізація викладених завдань можлива лише за умови їх стратегічного планування. Але натепер існують певні прогалини в зазначеному напрямі. Так, у 2013 р. було затверджено Середньострокову стратегію управління державним боргом на 2013–2015 роки, цілями якої було:

- ✦ забезпечити задоволення потреб держави в позикових ресурсах за допомогою фінансування державного бюджету за мінімально можливою вартістю обслуговування державного боргу з урахуванням ризиків;
- ✦ утримання обсягу державного боргу на економічно безпечному рівні;

- ✦ забезпечення ефективного функціонування внутрішнього ринку державних цінних паперів і розширення доступу до міжнародного ринку капіталу;
- ✦ реформування у сфері міжнародної інтеграції та співпраці, спрямоване на вироблення цілісної й збалансованої зовнішньоекономічної політики, підвищення конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості національної економіки [3].

Але з 2014 р. відсутня стратегія управління державним боргом [11], затвердження якої з визначенням пріоритетних цілей і завдань управління державним боргом на середньострокову або довгострокову перспективу та засобів їх реалізації дозволило б спрогнозувати доцільність залучення зовнішніх позичок для фінансування національної економіки в середньостроковій перспективі. Проте, приймаючи рішення про запровадження тих або інших заходів, які є доцільними та ефективними для національної економіки, необхідно забезпечити рівний доступ усіх суб'єктів господарювання до визначених видів державної підтримки. Інакше втрачається сенс від таких дій та зникає користь для національної економіки від їх запровадження.

Водночас, як справедливо було наголошено ще у 2009 р. у проекті «Стратегії реформування податкової системи України» від Міністерства фінансів України, реформування податкової системи має відбуватися синхронно з упорядкуванням та оптимізацією державних видатків. Фіскальна політика держави, як частина її економічної політики, має бути жорсткою, передбачуваною, легітимною та послідовною, мати певну мету – стимулювання економічного зростання та захист національних інтересів, що забезпечить інвестиційну привабливість країни. Втручання держави в економіку з метою регулювання, а також розростання державних фінансів повинне мати чітко визначені межі, що завадить виникненню критичних явищ та дозволить уявити напрям її майбутньої еволюції.

Трансформуючи фіскальну політику відповідно до реалій сьогодення, необхідно брати до уваги функціональні особливості окремих із її моделей. Зокрема, ліберально-консервативна модель фіскальної політики передбачає орієнтацію на досягнення в будь-який спосіб стабільності загального рівня цін, що стає спонукальним мотивом до застосування жорстких заходів рестриктивної (стримуючої) політики, жертвами якої можуть стати централізовані інвестиції, соціальні програми, обороноздатність держави, оплата праці працівникам бюджетної сфери.

Неокласична модель нейтральної фіскальної політики полягає в пріоритетності бездефіцитності бюджету порівняно з іншими цілями макроекономічної політики (включаючи нарощування національно-

го продукту), невиправданому підвищенні рівня податкового навантаження на національну економіку, що провокує потрапляння у «податковий капкан», внаслідок чого зростання ставок прямих і непрямих податків не приводить до нарощування податкових надходжень до бюджету.

Сьогодні є нагальна потреба у переході до експансіоністської моделі фіскальної політики держави, що передбачає:

- ✦ розширення спектра програм, які фінансуються урядом, проведення широкомасштабної податкової реформи, спрямованої на лібералізацію оподаткування та усунення корупційних механізмів, які «защиті» в нормативно-правових актах, що регулюють процес оподаткування та податкового контролю;
- ✦ уникнення дефектів розподілу фінансових ресурсів між різноманітними статтями з недостатнім фінансуванням інвестиційних і соціальних напрямів (для чого необхідно залучати незалежних експертів та в обов'язковому порядку враховувати їхню точку зору щодо визначення програм, фінансування яких на даний період часу є не лише оптимальним, але й нагально необхідним) [10].

ВИСНОВКИ

У дослідженні було виокремлено основні аспекти та виявлено негативні чинники, які безпосередньо впливають на формування та реалізацію фіскальної політики України. Опрацювавши наукові надбання багатьох учених, варто погодитися, що одними із принципових і ключових моментів, на яких варто зосередити увагу при формуванні фіскальної політики, є обґрунтована стратегія боргового управління з чітко визначеною межею частки зовнішнього та внутрішнього боргів та витрат на їх обслуговування в структурі державних витрат, а також подальше зниження вартості обслуговування державного боргу.

Заходи фіскальної політики повинні визначатися певною поставленою метою (боротьбою з інфляцією, стабілізацією економіки, забезпеченням економічного зростання). Держава регулює сукупний попит і реальний національний дохід за допомогою державних витрат, трансфертних виплат і оподаткування. Також виявлено, що надзвичайно важливим завданням у реформуванні податкової політики повинна стати переорієнтація податкової системи із фіскальних цілей на стимулювання економічного зростання.

Здійснити це можна, насамперед, шляхом послаблення податкового навантаження економіки частки податків у ВВП. Зниження ставок податків та зборів і реформування податкового законодавства згідно з європейськими стандартами сприятиме поживленню підприємницької активності та в підсумку не зменшить, а навпаки, збільшить податкові надходження в бюджет. У сучасних умовах без ураху-

вання наведених особливостей неможливо ефективно трансформувати фіскальну політику та отримати високий результат її реалізації. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Амелін А., Хоменко О., Лаврик Я. Державний бюджет України 2017: виклики та перспективи. URL: <http://hvylya.net/analytics/economics/derzhavniybyudzhetskraiyni-2017-vikliki-ta-perspektivi.html>
2. Афанасьев М. П. Бюджетирование, ориентированное на результат (новые тенденции). *Вопросы экономики*. 2014. № 9. С. 45–49.
3. Афанасьев М. П., Кривошов И. В. Финансы правового государства. *Вопросы государственного и муниципального управления*. 2017. Т. II. № 2-3. С. 17–36.
4. Висновки щодо проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2017 рік»: рішення Рахункової Палати від 30 вересня 2016 р. № 19-1. URL: <http://www.acrada.gov.ua/doccatalog/document/16749818/Vysnovok>
5. Гасанов С. С., Кудряшов В. П., Балакін Р. Л. Напрями формування фіскальної політики в аспекті асоціації України з ЄС. *Фінанси України*. 2014. № 1. С. 22–38.
6. Дмитренко Г. Роль фіскальної політики в антициклічному регулюванні економіки. *Вісник Національної академії державного управління*. 2009. № 3. С. 79–86.
7. Молдован О. О. Стратегія реформування системи державних фінансів України: завдання, пріоритети, механізми: аналіт. доп. Київ: НІСД, 2014. 48 с.
8. Закон України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» від 21 грудня 2016 р. № 1801-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1801-19>
9. Проект Стратегії розвитку податкової системи України / Міністерство фінансів України. URL: https://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/Додаток%20СУДФ%201%20кв%20ред_25.04.2018_2.pdf
10. Ракул О. Щодо трансформації фіскальної політики України відповідно до вимог сьогодення. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 1. С. 144–148.
11. Стратегія управління державним боргом на 2013–2015 роки: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.2013 р. № 320. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/320-2013-p>

REFERENCES

- Afanasev, M. P. "Byudzhetrovaniye, oriyentirovannoye na rezultat (novyye tendentsii)" [Performance budgeting (new trends)]. *Voprosy ekonomiki*, no. 9 (2014): 45-49.
- Afanasev, M. P., and Krivogov, I. V. "Finansy pravovogo gosudarstva" [Finance state of law]. *Voprosy gosudarstvennogo i munitsipalnogo upravleniya*, vol. 2, no. 2-3 (2017): 17-36.
- Amelin, A., Khomenko, O., and Lavryk, Ya. "Derzhavnyi biudzhetskraiyni 2017: vyklyky ta perspektivy" [State Budget of Ukraine 2017: Challenges and Prospects]. <http://hvylya.net/analytics/economics/derzhavniybyudzhetskraiyni-2017-vikliki-ta-perspektivi.html>
- Dmytrenko, H. "Rol fiskalnoi polityky v antytsyklichnomu rehuliuванні ekonomiky" [The role of fiscal policy in anti-cyclical regulation of the economy]. *Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia*, no. 3 (2009): 79-86.
- Hasanov, S. S., Kudriashov, V. P., and Balakin, R. L. "Napriamy formuvannia fiskalnoi polityky v aspekti asotsiatsii Ukrainy

z Yes" [The directions of the formation of fiscal policy in the aspect of the association of Ukraine with the EU]. *Finansy Ukrainy*, no. 1 (2014): 22-38.

[Legal Act of Ukraine] (2013). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/320-2013-p>

[Legal Act of Ukraine] (2016). <http://www.acrada.gov.ua/doccatalog/document/16749818/Vysnovok>

[Legal Act of Ukraine] (2016). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1801-19>

Moldovan, O. O. *Stratehiia reformuvannia systemy derzhavnykh finansiv Ukrainy: zavdannia, priorityety, mekhanizmy*

[The Strategy of Reforming the System of Public Finances in Ukraine: Tasks, Priorities, Mechanisms]. Kyiv: NISD, 2014.

"Proekt Stratehii rozvytku podatkovoi systemy Ukrainy" [Draft Strategy for the Development of the Tax System of Ukraine]. Ministerstvo finansiv Ukrainy. https://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/Додаток%20СУДФ%201%20кв%20ред_25.04.2018_2.pdf

Rakul, O. "Shchodo transformatsii fiskalnoi polityky Ukrainy vidpovidno do vymoh syohodennia" [As for the transformation of fiscal policy of Ukraine in accordance with the requirements of today]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, no. 1 (2017): 144-148.

УДК 336.14.352

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ БАЗИС ФОРМУВАННЯ ФІСКАЛЬНОГО ПРОСТОРУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

©2019 КУЗЬКІН Є. Ю.

УДК 336.14.352

Кузькін Є. Ю. Теоретико-методологічний базис формування фіскального простору місцевого самоврядування в умовах фінансової децентралізації

Метою дослідження в роботі є обґрунтування, визначення та систематизація складових теоретико-методологічного базису формування фіскального простору місцевого самоврядування в умовах фінансової децентралізації. Визначено взаємозв'язок принципів децентралізації державної влади та забезпечення фіскальної самостійності місцевого самоврядування. Встановлено доцільність доповнення системи базових і ключових положень, представлених у дослідженнях проблематики перерозподілу владних повноважень у фінансовій сфері та розширення фіскального простору, в контексті децентралізації державної влади та забезпечення фіскальної самостійності місцевого самоврядування. Сформульовано авторську гіпотезу щодо формування теоретико-методологічного базису розширення фіскального простору місцевого самоврядування в умовах фінансової децентралізації. Визначено основні елементи теоретико-методологічного базису розширення фіскального простору місцевого самоврядування, які характеризують ключові питання та протиріччя, що знаходять прояв у контексті здійснення процесу розширення фіскального простору та вирішення яких потребує наукового обґрунтування та практичного опрацювання.

Ключові слова: фіскальний простір, фінансова децентралізація, місцеве самоврядування, теоретико-методологічний базис, бюджетування.

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 27.

Кузькін Євген Юрійович – кандидат економічних наук, доцент, директор Департаменту місцевих бюджетів, Міністерство фінансів України (вул. М. Грушевського, 12/2, Київ, 01008, Україна)

E-mail: kuzkinevgeniy@gmail.com

УДК 336.14.352

Кузькин Е. Ю. Теоретико-методологический базис формирования фискального пространства местного самоуправления в условиях финансовой децентрализации

Целью исследования в работе является обоснование, определение и систематизация составляющих теоретико-методологического базиса формирования фискального пространства местного самоуправления в условиях финансовой децентрализации. Определена взаимосвязь принципов децентрализации государственной власти и обеспечения фискальной самостоятельности местного самоуправления. Установлена целесообразность дополнения системы базовых и ключевых положений, представленных в исследованиях проблематики перераспределения властных полномочий в финансовой сфере и расширения фискального пространства, в контексте децентрализации государственной власти и обеспечения фискальной самостоятельности местного самоуправления. Сформулирована авторская гипотеза относительно формирования теоретико-методологического базиса расширения фискального пространства местного самоуправления в условиях финансовой децентрализации. Определены основные элементы теоретико-методологического базиса расширения фискального пространства местного самоуправления, характеризующие ключевые вопросы и противоречия, которые находят проявление в контексте осуществления процесса расширения фискального пространства и решение которых нуждается в научном обосновании и практической проработке.

Ключевые слова: фискальное пространство, финансовая децентрализация, местное самоуправление, теоретико-методологический базис, бюджетирование.

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Библ.:** 27.

Кузькин Евгений Юрьевич – кандидат экономических наук, доцент, директор Департамента местных бюджетов, Министерство финансов Украины (ул. М. Грушевського, 12/2, Киев, 01008, Україна)

E-mail: kuzkinevgeniy@gmail.com

UDC 336.14.352

Kuzkin Ye. Yu. The Theoretical and Methodological Basis for the Formation of the Fiscal Space for the Local Self-Government in the Conditions of Decentralization of Public Finance

The research is aimed at substantiating, defining and systematizing the theoretical and methodological basis for the formation of the fiscal space for the local self-government in the conditions of decentralization of public finance. The interrelation of principles of decentralization of the State power and the provision of fiscal independence of local self-government is defined. The article determines the desirability of supplementing the system of basic and key provisions presented in the studies on the redistribution of authorities in the financial sphere and the expansion of fiscal space in the context of decentralization of the State power and the provision of fiscal independence of local self-government. The author's own hypothesis concerning formation of the theoretical and methodological basis for the expansion of the fiscal space for the local self-government in conditions of financial decentralization is formulated. The main elements of the theoretical and methodological basis for the expansion of the fiscal space for the local self-government, characterizing the key issues and contradictions, which are manifested in the context of the implemented process of expansion of the fiscal space, the solution of which requires scientific substantiation and practical elaboration, are defined.

Keywords: fiscal space, decentralization of public finance, local self-government, theoretical and methodological basis, budgeting.

Fig.: 2. **Tbl.:** 1. **Bibl.:** 27.

Kuzkin Yevgen Yu. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Director of the Department of Local Budgets, Finance Ministry of Ukraine (12/2 M. Hrushevskoho Str., Kyiv, 01008, Ukraine)

E-mail: kuzkinevgeniy@gmail.com